

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice] - Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Ministry of Justice for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Ministerstwo Sprawiedliwości, www.gov.pl/sprawiedliwosc [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości] - Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Ministerstwo Sprawiedliwości wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA PIERWSZA

SPRAWA KUNERT PRZECIWKO POLSCE

(Skarga nr 8981/14)

WYROK

STRASBURG

4 kwietnia 2019 r.

OSTATECZNY

04/07/2019

*Wyrok ten stał się ostateczny na zasadach określonych w art. 44 ust. 2 Konwencji.
Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Kunert przeciwko Polsce

Europejski Trybunał Praw Człowieka (sekcja pierwsza), zasiadając jako Izba w składzie:

Linos-Alexandre Sicilianos, *Przewodniczący*,
Ksenija Turković,
Aleš Pejchal,
Krzysztof Wojtyczek,
Tim Eicke,
Jovan Ilievski,
Gilberto Felici, *sędziowie*,

oraz Abel Campos, *Kancierz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 marca 2019 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 8981/14) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, wniesionej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego Wojciecha Kunerta („skarżący”) w dniu 15 listopada 2013 r.

2. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez swoją pełnomocnik J. Chrzanowską, a następnie przez J. Sobczaka z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 8 września 2014 r. skargę zakomunikowano Rządowi.

4. Rząd sprzeciwił się rozpatrzeniu skargi przez Komitet.

FAKTY**I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżący urodził się w 1973 r. i mieszka we Wrocławiu.

A. Okres pobytu skarżącego w jednostce penitencjarnej

6. W różnych okresach w latach 1991 r. – 2014 r., w tym w okresie od 24 czerwca 2009 r. do 2 października 2010 r., skarżący przebywał w Areszcie Śledczym we Wrocławiu. Skarżącego zwolniono w dniu 8 lipca 2017 r.

B. Warunki bytowe skarżącego w jednostce penitencjarnej

7. Skarżący twierdził, że w Areszcie Śledczym we Wrocławiu osadzono go w przeludnionych celach, w których powierzchnia na osobę była mniejsza niż ustawowa minimalna norma w Polsce, tj. 3 m².

8. Z akt postępowania krajowego i oświadczeń Rządu wynika, że skarżącego osadzono w przeludnionych celach pomiędzy 29 lipca a 26 sierpnia 2009 r. (na okres około jednego miesiąca).

C. Postępowanie cywilne przeciwko Skarbowi Państwa

9. W dniu 5 kwietnia 2011 r. skarżący wytoczył przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu powództwo przeciwko Skarbowi Państwa o naruszenie jego dóbr osobistych oraz o zadośćuczynienie z tytułu osadzenia go w przeludnionych celach w Areszcie Śledczym we Wrocławiu. Skarżący domagał się 20 000 złotych tytułem zadośćuczynienia. Jego sprawę przekazano Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu (dalej: „sąd”) i nadano jej sygnaturę IX C 295/11.

10. W dniu 6 maja 2011 r. sąd zwolnił skarżącego od kosztów sądowych i oddalił jego wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Sąd uznał, że skarżący był w stanie sformułować swoje żądania w sposób jasny i zrozumiały, a zatem ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie było konieczne. Skarżący nie wniósł zażalenia na to postanowienie.

11. W toku postępowania sądowego skarżący złożył do sądu kilka wniosków, w tym pismo z dnia 8 sierpnia 2012 r. Zarządzeniem z dnia 28 sierpnia 2012 r. sąd pouczył skarżącego, że uczynienie zadość wymogom formalnym wymaga przedłożenia przez niego dodatkowego odpisu przedmiotowego pisma. Ponadto w zarządzeniu tym sąd wskazał:

„Jednocześnie sąd poucza, że wszystkie pisma procesowe należy wnosić w dwóch odpisach”.

12. W dniu 5 października 2012 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia oddalił powództwo cywilne skarżącego. Sąd uznał, że wprawdzie cele, w których osadzono skarżącego, były przeludnione przez okres około jednego miesiąca, jednak skarżący nie wykazał jakoby działania strony pozwanej były sprzeczne z prawem.

13. W dniu 10 października 2012 r. skarżący złożył w sądzie pismo zatytułowane „Wniosek: dotyczy apelacji od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 5 października 2012 r.”, które sąd uznał za apelację. Przedmiotowe pismo przedłożono w jednym odpisie.

14. W bliżej nieokreślonym dniu skarżący złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. W dniu 26 października 2012 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieście odrzucił wniosek skarżącego oparty

na tych samych przyczynach, które wskazał przy odrzuceniu poprzedniego wniosku (zob. paragraf 10 powyżej).

15. W dniu 29 października 2012 r. skarżącemu doręczono wyrok wraz z pouczeniem o terminie i trybie wniesienia apelacji o następującej treści:

„Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia ma prawo zażądać pisemnego uzasadnienia wyroku w terminie siedmiu dni od dnia jego doręczenia, a następnie wnieść apelację do sądu drugiej instancji za pośrednictwem sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Jeżeli strona nie zażądała uzasadnienia wyroku, apelację wnosi się bezpośrednio w terminie 21 dni od dnia doręczenia wyroku. Artykuł 369 § 1: Apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwutygodniowym od doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem”.

16. W dniu 12 listopada 2012 r. skarżący otrzymał uzasadnienie wyroku sądu z dnia 5 października 2012 r.

17. W dniu 21 grudnia 2012 r. skarżący złożył do sądu wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji od wyroku z dnia 5 października 2012 r. wraz z dwoma odpisami pisma zatytułowanego „apelacja”. W dniu 1 lutego 2013 r. sąd oddalił wniosek skarżącego o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji i wyjaśnił, że skarżący wniósł już apelację w dniu 10 października 2012 r., tj. z zachowaniem przepisanego terminu. Sąd podkreślił przy tym, że apelacja skarżącego z dnia 10 października 2012 r. nie czyniła zadość wymogom formalnym.

18. W związku z powyższym w dniu 6 lutego 2013 r. sąd wydał zarządzenie, w którym wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych apelacji przez złożenie jej odpisu w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia zarządzenia sądu. Doręczenie przedmiotowego zarządzenia nastąpiło w dniu 14 lutego 2013 r.

19. W dniu 15 lutego 2013 r. skarżący złożył pismo, w którym poinformował sąd, że nie jest w stanie wykonać zobowiązania sądu z uwagi na brak tekstu apelacji, który mógłby skopiować lub przepisać, a ponadto że skarżący nie pamiętał dokładnie treści swoich pism procesowych. Dodał, że nie wiedział, że apelację należało wnieść w dwóch odpisach.

20. W dniu 19 marca 2013 r. sąd odrzucił apelację skarżącego ze względu na nieprzedłożenie jej odpisu.

21. W dniu 30 marca 2013 r. na powyższe postanowienie skarżący wniósł zażalenie. Na wezwanie sądu usunął braki formalne wniesionego zażalenia, składając odpis zażalenia i wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia. W dniu 21 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił zażalenie skarżącego, uznając, że od skarżącego, który wszczął postępowanie cywilne i który wiedział, że został pozbawiony wolności, można było zasadnie oczekiwać, że zachowa odpisy wszystkich przesyłanych do sądu pism, w szczególności mając na uwadze fakt, że w dniu 28 sierpnia 2012 r. skarżącego pouczano o tym, że wszystkie pisma do sądu należy składać w dwóch odpisach. Ponadto po wydaniu

wyroku skarżącego pouczono o sposobie i trybie wnoszenia środków odwoławczych.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Warunki bytowe w jednostce penitencjarnej

22. Szczegółowy opis właściwego prawa krajowego i praktyki w zakresie ogólnych zasad regulujących warunki bytowe w polskich jednostkach penitencjarnych oraz krajowe środki odwoławcze przysługujące osadzonemu, którzy twierdzą, że warunki, w jakich przebywają w jednostkach penitencjarnych są nieodpowiednie, zawarto w wyrokach pilotażowych Trybunału w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* (nr 17885/04) i *Norbert Sikorski przeciwko Polsce* (nr 17599/05), które przyjęto w dniu 22 października 2009 r. (zob. odpowiednio §§ 75-85 i §§ 45-88). Najnowsze stanowisko zawarto w decyzji Trybunału w sprawie *Latak przeciwko Polsce* (nr 52070/08) z dnia 12 października 2010 r. (zob. §§ 25-54).

B. Dostęp do sądu

23. Właściwe prawo krajowe i praktyka dotyczące dostępu do sądu oraz wymogów proceduralnych dotyczących składanych do sądów pism procesowych opisano w wyroku Trybunału w sprawie *Parol przeciwko Polsce* (nr 65379/13, §§ 18-26, 18 października 2018 r.).

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 6 UST. 1 KONWENCJI

24. Skarżący podniósł zarzut naruszenia jego prawa dostępu do sądu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Konwencji, który w odpowiedniej części brzmi:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego [...] rozpatrzenia jego sprawy [...] przez [...] sąd [...] przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym [...]”.

A. Dopuszczalność

25. Rząd podniósł, że skarga powinna zostać uznana za niedopuszczalną na podstawie art. 35 ust. 3 Konwencji ze względu na to, że jest ona w sposób oczywisty nieuzasadniona.

26. Zdaniem Trybunału skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji. Nadto Trybunał zauważa, że nie jest ona pod żadnym innym względem niedopuszczalna. *Ipsa facto* należy ją uznać za dopuszczalną.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

27. Skarżący zarzucił, że odrzucenie jego apelacji z powodu nieprzesłania sądowi jej odpisu pozbawiło go prawa dostępu do sądu wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji.

28. Rząd oparł się na ugruntowanym orzecznictwie sądów krajowych w zakresie stosowania art. 128 i 368 Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym nieusunięcie braków formalnych apelacji w postaci przesłania jej odpisu stanowi uzasadnioną przesłankę odrzucenia apelacji. Rząd podkreślił, że odpowiednie przepisy dotyczące praktyki sądów krajowych służyły prawidłowej organizacji postępowania, w tym zapewnieniu wszystkim stronom postępowania możliwości zapoznania się z aktami sprawy. Rząd powołał się również na wyrok Trybunału w sprawie *Siwiec przeciwko Polsce* (nr 28095/08, 3 lipca 2012 r.) i podniósł, że ze względu na podobieństwo okoliczności niniejszą sprawę należy rozstrzygnąć w podobny sposób. Ponadto Rząd podniósł, że w dniu 28 sierpnia 2012 r. skarżący został pouczone o obowiązku przedkładania sądowi wszystkich pism procesowych w dwóch odpisach.

2. Ocena Trybunału

a) Zasady ogólne

29. Trybunał powtarza, że prawo do rzetelnego procesu, zagwarantowane w art. 6 ust. 1, należy interpretować w świetle zasady praworządności, która wymaga, aby strony procesowe dysponowały skutecznym środkiem sądowym umożliwiającym im dochodzenie ich praw obywatelskich (zob. *Běleš i Inni przeciwko Republice Czeskiej*, nr 47273/99, § 49, ETPCz 2002-IX). Tym samym artykuł ten urzeczywistnia „prawo do sądu”, w ramach którego prawo dostępu, czyli prawo do wszczęcia przed sądem postępowania w sprawach cywilnych, stanowi zaledwie jeden z aspektów; jednocześnie jest to aspekt, który w rzeczywistości umożliwia korzystanie z dalej idących gwarancji ustanowionych w ust. 1 art. 6 (zob. *Kreuz przeciwko Polsce*, nr 28249/95, § 52, ETPCz 2001-VI).

30. „Prawo do sądu” nie jest prawem bezwzględnym. Prawo to może być przedmiotem dozwolonych w sposób dorozumiany ograniczeń, bowiem prawo dostępu ze swej istoty wymaga uregulowania przez państwo. Ustanawiając tego rodzaju uregulowania, Układające się Państwa dysponują pewnym marginesem oceny. O ile ostateczna decyzja co do przestrzegania wymogów Konwencji pozostaje w gestii Trybunału, o tyle jego rolą nie jest zastępowanie oceny władz krajowych jakąkolwiek inną oceną tego, co może być najlepszą polityką w tej dziedzinie. Tym niemniej ograniczenia nie mogą ograniczać dostępu danej jednostki w taki sposób lub w takim zakresie, który powoduje naruszenie samej istoty owego prawa. Co więcej, ograniczenia nie będą spójne z art. 6 ust. 1, jeżeli nie będą służyć realizacji uprawnionego celu i jeżeli nie będzie zachowana rozsądna proporcja pomiędzy zastosowanymi środkami a celem, który ma zostać osiągnięty (zob. *Stanev przeciwko Bułgarii* [WI], nr 36760/06, § 230, ETPCz 2012, oraz *Nait-Liman przeciwko Szwajcarii* [WI], nr 51357/07, § 115, 15 marca 2018 r.).

31. Trybunał wskazuje ponadto, że Konwencja ma na celu zagwarantowanie nie tyle praw teoretycznych czy iluzorycznych, ile praktycznych i skutecznych. Dotyczy to w szczególności gwarancji ustanowionych w art. 6 z uwagi na znaczące miejsce, jakie w demokratycznym społeczeństwie zajmuje prawo do rzetelnego procesu, z uwzględnieniem wszystkich gwarancji wynikających z tegoż artykułu (*ibid.*, § 231). Celem zasad regulujących czynności formalne, jakie należy podjąć, oraz terminy, jakich należy przestrzegać przy wnoszeniu apelacji lub wniosku o kontrolę sądową, jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości oraz przestrzegania, w szczególności, zasady pewności prawa. Tym samym omawiane przepisy lub ich stosowanie nie powinny pozbawiać strony postępowania możliwości skorzystania z dostępnego środka odwoławczego (zob. *Zvolský i Zvolská przeciwko Republice Czeskiej*, nr 46129/99, § 51, ETPCz 2002-IX). Trybunał przypomina, że „nadmierny formalizm” może być sprzeczny z wymogiem zapewnienia praktycznego i skutecznego prawa dostępu do sądu wynikającego z art. 6 ust. 1 Konwencji. Zwykle dzieje się tak w przypadku przyjęcia nader rygorystycznej interpretacji przepisu prawa procesowego, co uniemożliwia dokonanie oceny przedmiotu żądania skarżącego, co z kolei wiąże się z ryzykiem naruszenia jego prawa do skutecznej ochrony sądowej (zob. *Zubac przeciwko Chorwacji* [WI], nr 40160/12, §§ 97-99, 5 kwietnia 2018 r.).

32. Trybunał przypomina, że rozwiązywanie problemów związanych z wykładnią ustawodawstwa krajowego jest przede wszystkim zadaniem władz krajowych, w szczególności sądów. Rola Trybunału sprowadza się do sprawdzenia, czy skutki dokonanej wykładni są zgodne z Konwencją. Dotyczy to w szczególności dokonywanej przez sądy wykładni zasad proceduralnych, takich jak terminy składania dokumentów czy wnoszenia

środków odwoławczych (zob. *Běleš i Inni, op. cit.*, § 60). Ponadto Konwencja nie ustanawia obowiązku zapewniania pomocy prawnej z urzędu we wszystkich sporach w postępowaniu cywilnym. Wywiązując się jednak z obowiązku zapewnienia stronom postępowania cywilnego pomocy prawnej z urzędu przewidzianej w prawie krajowym, państwo musi dołożyć staranności, aby zapewnić tym osobom realne i skuteczne skorzystanie z praw zagwarantowanych im na mocy art. 6 (zob. *Muscat przeciwko Malcie*, nr 24197/10, § 46, 17 lipca 2012 r.).

b) Zastosowanie tych zasad w niniejszej sprawie

33. Trybunał musi zbadać, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia, a następnie Sądu Okręgowego we Wrocławiu w przedmiocie odrzucenia apelacji skarżącego, naruszyło jego prawo dostępu do sądu.

34. Trybunał zauważa, że skarżący został pozbawiony wolności i że w postępowaniu cywilnym, którego dotyczy skarga, nie był reprezentowany przez pełnomocnika; jego wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu został dwukrotnie oddalony (zob. paragrafy 10 i 14 powyżej). W tej sytuacji skarżący mógł polegać jedynie na własnej wiedzy i udzielonej mu przez sądy krajowe informacji na temat zasad procesowych regulujących postępowanie cywilne.

35. Trybunał zauważa ponadto, że przed wydaniem wyroku sądu pierwszej instancji w dniu 28 sierpnia 2012 r. skarżący został pouczone o obowiązku przesyłania do sądu wszystkich pism procesowych w dwóch odpisach (zob. paragraf 11 powyżej). W dniu 10 października 2012 r., jeszcze zanim został pouczone o trybie wniesienia apelacji, skarżący wysłał do sądu pismo, które sąd uznał za jego apelację (zob. paragrafy 13 i 15 powyżej). W tym czasie skarżącemu powtórnie odmówiono udzielenia pomocy prawnej z urzędu (zob. paragraf 14 powyżej). Trybunał zauważa również, że udzielone po wydaniu wyroku w pierwszej instancji pouczenie sądu krajowego o terminie i trybie wnoszenia środków odwoławczych, nie zawierało informacji o tym, że środek odwoławczy należy złożyć w dwóch odpisach (zob. paragraf 15 powyżej).

36. W tych okolicznościach powstaje pytanie, czy rozsądne i uzasadnione było oczekiwanie od skarżącego, który opierał się wyłącznie na treści pouczenia z dnia 28 sierpnia 2012 r. (zob. paragraf 11 powyżej), wiedzy o tym, że apelację – podobnie jak każde inne pismo skierowane do sądu – wnosi się w dwóch odpisach.

37. Trybunał stwierdza, że wymóg ten urzeczywistniał uprawniony cel, a mianowicie właściwe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. W dalszej kolejności należy ustalić, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności sprawy zachowany został rozsądny stosunek proporcjonalności między tym celem a środkami służącymi jego osiągnięciu. Trybunał rozpoznawał już podobną sprawę, w której odrzucenie wniesionej przez

skarżącego apelacji nastąpiło wskutek nieprzedłożenia drugiego odpisu apelacji (zob. *Parol, op. cit.*, §§ 39-49). W tamtejszej sprawie stwierdzono, że doszło do naruszenia, bowiem z jednej strony skarżący nie został pouczony o obowiązku złożenia apelacji w kilku odpisach, a z drugiej strony wykazał staranność, której zazwyczaj wymaga się od strony postępowania cywilnego, a mianowicie zwrócił się do sądu krajowego z wnioskiem o odpis pierwotnie wniesionej apelacji, a gdy jego wniosek nie został uwzględniony, przedłożył sądowi odrębną kopię pierwotnie wniesionej apelacji. Natomiast w niniejszej sprawie, mimo że w dniu 28 sierpnia 2012 r. skarżący został ogólnie pouczony o konieczności składania wszystkich pism procesowych w sądzie w dwóch odpisach, złożył tylko jeden odpis apelacji. Następnie poinformował sąd, że nie był w stanie zastosować się do zarządzenia sądu (zob. paragraf 19 powyżej), nie podejmując przy tym żadnych dalszych kroków. W szczególności skarżący nie podjął próby przedłożenia sądowi chociażby odrębnej kopii pierwotnie wniesionej apelacji. Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności niniejszej sprawy, w szczególności treść pouczenia z dnia 28 sierpnia 2012 r., Trybunał jest zdania, że można było również zasadnie oczekiwać od skarżącego wniesienia apelacji w dwóch odpisach (zob. *Berecki przeciwko Polsce* (dec.), nr 46366/12, 3 maja 2016 r.). Jednocześnie jest zdania, że skarżący nie dołożył staranności, jakiej zazwyczaj oczekuje się od strony postępowania cywilnego. Mając na uwadze powyższe, Trybunał stwierdza, że przedmiotowy wymóg nie wydaje się stanowić nieproporcjonalnej przeszkody, która narusza istotę prawa skarżącego do dostępu do sądu zagwarantowanego na mocy art. 6 ust. 1 Konwencji. Wynika z tego, że w niniejszej sprawie dostęp skarżącego do sądu nie został bezpodstawnie ograniczony.

38. Co się tyczy wywodów Rządu dotyczących sprawy *Siwiec (op. cit.)*, Trybunał orzekł już, że okoliczności sprawy, na które powołuje się Rząd, należy odróżnić od orzecznictwa Trybunału w zakresie dostępu do sądu i nadmiernego formalizmu (zob. *Parol, op. cit.*, § 49). Trybunał nie dostrzega przyczyn uzasadniających zajęcie odmiennego stanowiska w niniejszej sprawie.

39. W związku z powyższym nie doszło do naruszenia art. 6 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 3 KONWENCJI

40. Skarżący zarzucił, że warunki jego pobytu w jednostce penitencjarnej były nieodpowiednie, w szczególności ze względu na przełudnienie. Skarżący powołał się na art. 3 Konwencji, który stanowi:

„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

41. Zdaniem Rządu skarżący nie wniósł apelacji w sposób prawidłowy, a zatem nie wyczerpał dostępnych krajowych środków odwoławczych. Twierdził, że z tego względu skargę na gruncie art. 3 należy uznać za niedopuszczalną w rozumieniu art. 35 ust. 1 Konwencji z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych.

42. Trybunał podkreśla, że celem art. 35 jest umożliwienie Układającym się Państwom zapobieżenia lub naprawienia zarzucanych im naruszeń, zanim zarzuty te zostaną im przedstawione. Chociaż art. 35 ust. 1 Konwencji należy stosować z pewną dozą elastyczności i bez nadmiernego formalizmu, to nie wymaga on jedynie składania wniosków do odpowiednich sądów krajowych i stosowania skutecznych środków odwoławczych mających na celu zaskarżenie wydanych już rozstrzygnięć. Co do zasady przepis ten wymaga również, aby skargi, które mają zostać następnie wniesione przed Trybunałem, były uprzednio kierowane do tych samych sądów, co najmniej w zakresie przedmiotowym, z zachowaniem wymogów formalnych i terminów określonych w prawie krajowym. W związku z powyższym do wyczerpania krajowych środków odwoławczych nie dochodzi w sytuacji odmowy przyjęcia środka odwoławczego do rozpoznania wskutek błędu proceduralnego, którego dopuścił się skarżący. Nie można przy tym powoływać się na okoliczność niewyczerpania przez skarżącego krajowych środków odwoławczych, jeżeli pomimo niezachowania przepisanej prawem formy właściwy organ dokonał merytorycznej oceny środka odwoławczego (zob. *Gäfgen przeciwko Niemcom* [WI], nr 22978/05, §§ 142-43, ETPCz 2010).

43. Trybunał orzekał już, że osoby skarżące się na warunki bytowe panujące w jednostkach penitencjarnych, w tym na przełudnienie, dysponowały skutecznym środkiem odwoławczym od dnia 17 marca 2010 r. (zob. *Latak, op. cit.*, §§ 80 i 85). Środkiem tym dysponował również skarżący w niniejszej sprawie. Skarżący usiłował skorzystać z tego środka, ale jego apelacja od wyroku sądu pierwszej instancji została odrzucona z powodu uchybień proceduralnych (zob. paragraf 20 powyżej). Skoro, jak wskazano powyżej, odrzucenie apelacji skarżącego nie stanowiło nieproporcjonalnego ograniczenia prawa skarżącego do dostępu do sądu (zob. paragraf 39 powyżej), Trybunał stwierdza, że skarżący nie skorzystał z dostępnego skutecznego krajowego środka odwoławczego zgodnie z wymogami proceduralnymi z powodu własnego uchybienia proceduralnego i niedołożenia wymaganej staranności w obronie własnych interesów.

44. Z powyższego wynika, że skarga na gruncie art. 3 podlega odrzuceniu na podstawie art. 35 ust. 1 i 4 Konwencji z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych.

Z POWYŻSZYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ
JEDNOGŁOŚNIE

1. *uznaje* skargę na gruncie art. 6 ust. 1 Konwencji za dopuszczalną, zaś pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *stwierdza*, że nie doszło do naruszenia art. 6 Konwencji;

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 4 kwietnia 2019 r., zgodnie z Regulą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Abel Campos
Kancierz

Linos-Alexandre Sicilianos
Przewodniczący